ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 121, Ekim 2021, s. 377-392

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.52622>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
13.09.2021

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date
29.10.2021

Ümmügülsüm AYMERGEN

MEB, Öğretmen, Süleyman Şah Ortaokulu, Hatay
aymergeng@gmail.com
Orcid: 0000-0002-4200-9930

Prof. Dr. Damla BULUT

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, GSEB, Müzik Eğitimi ABD
damla.bulut@omu.edu.tr
Orcid: 0000-0001-8346-8159

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Öz

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda genel, özel, yatılı bölge ve imam hatip ortaokullarının 5., 6., 7. ve 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının; öğrenim görülen okul türü, sınıf, cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu, özel müzik dersi alma, kendine ait bir enstrümanı olma, okulda müzik dersi için farklı sınıf olması ve müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılma değişkenlerine göre farklılık durumları değerlendirilmiştir. Araştırmada betimsel nitelikte, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Hatay ilinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri; örneklemi ise 2019- 2020 eğitim öğretim yılında Hatay ilinden basit rastgele örnekleme yoluyla belirlenen Kumlu Aktaş ve Altınözü Altınkaya Ortaokulu, Arsuz Yükseliş ve Defne TED Koleji, Hassa Ardıçlı İstanbul Menkul Kıymetler Borsası ve Reyhan Yatılı Bölge Ortaokulu, Kırıkhan Beyzid-i Bestami ve Antakya

* Bu makale birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında tamamladığı yüksek lisans tezinin bir bölümünden hareket ile oluşturulmuştur.

Şehit Mehmet Şenol Çiftçi İmam Hatip Ortaokulunun 5., 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim görmekte olan 725 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma ile ilgili veriler Özmenteş (2006) tarafından geliştirilen, “Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda, öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının öğrenim görülen okul türü, öğrenim görülen sınıf, cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu, kendilerine ait enstrümanı olma, okulda müzik dersi için farklı müzik sınıfı olması ve müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılma değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği, özel müzik dersi alma değişkenine göre ise anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ortaokul, Müzik Dersi, Tutum.

EXAMINING THE ATTITUDES OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS TOWARDS MUSIC LESSONS IN TERMS OF DIFFERENT CHANGES

Abstract

In the research, it was aimed to examine the attitudes of middle school students towards music lessons in terms of different variables. For this purpose, the attitudes of the students who are educated at the 5th, 6th, 7th and 8th grade levels of general, private, boarding and imam hatip secondary schools towards the music course; different situations were evaluated according to the type of school, class, gender, parental education status, taking a private music lesson, having an instrument of its own, having different classes for music lessons in school and participating in activities related to music lessons. In the research, a screening model of a descriptive nature was used. Middle school students studying in Hatay province in the universe of research; Kumlu Aktaş and Altınözü Altinkaya Secondary School, Arsuz Ascension and Defne TED College, Hassa Juniper Istanbul Stock Exchange and Reyhan Boarding District Secondary School, Kırhan Beyzid-i Bestami and Antakya Martyr Mehmet Şenol Farmer Imam Hatip Middle School, whose sample was determined by simple random sampling from Hatay province in the 2019-2020 academic year, 5th, 6th, 7th and 8th grades. The data related to the research were collected using the "Attitude Scale for Music Lesson" developed by Özmenteş (2006). In line with the research findings, it was concluded that the attitudes of the students towards the music course differed significantly according to the type of school studied, the class studied, the gender, the parental learning status, having their own instrument, having different music classes for music lessons in the school and participating in activities related to the music lesson, and that there was no significant difference according to the variable of taking a private music lesson.

Keywords: Middle School, Music Lesson, Attitude.

GİRİŞ

Birey ile çevresinde bulunan uyarıcıların bireyi etkilemesi ve bireyin bu etkiye duyu organlarını da kullanarak tepki vermesine etkileşim denir. Etkileşim sonucunda bireyde kalan izlenimler yaşantıyı oluşturmakta olup, bu yaşantılar sonucu oluşan kalıcı izli davranış değişiklikleri ise öğrenmeyi gerçekleştirmektedir. Bu yaşantılar sonucunda bireyde davranış değişikliği meydana getirme sürecine ise eğitim denmektedir (Dilci, 2011: 11). Bir başka deyişle eğitimin; sanat, bilim ve tekniği içerisinde barındıran belli bir içerik çerçevesinde

oluşturulmuş, insanlara ve toplumlara rehber olma ve onları şekillendirme, gelişmelerini ve değişmelerini amaç edinen önemli bir süreci kapsadığı söylenebilir (Ünal, 2019: 18).

Müzik eğitimi ise sessel ve işitsel öğeleri içerisinde barındıran kaliteli bir sanat eğitiminin oluşmasını hedefleyen güzel sanatlar eğitiminin en önemli kollarından birisidir ve kişiye kendi yaşantısı yoluyla belli bir amaca yönelik müzikal davranışlar kazandırma, bu davranışları geliştirme ve değiştirme sürecidir (Say, 2012: 360). Bu süreç, bireyin yaşamında düzenli bir şekilde belli bir plana göre ilerleyen müziksel bir davranışın kazanılmasını sağlamak, bu davranışın biçimini ya da durumunu bir başka biçime getirmek amacıyla düzenlenir. Bu amaç bireyin öğrenme süreci içerisinde bulunduğu müzik ortamındaki diğer bireyler ile iletişiminin ve birbirleriyle olan etkileşimlerinin düzenli ve verimli bir yol izlemesi ile gerçekleşir (Uçan, 2005: 14).

Müzik eğitimi ile bireyin davranışında gerçekleşen değişimler toplumu, toplumdaki değişimler ise bireyi etkilemektedir, bu etki ile bireyin sanatsal ve müziksel çevresi ile arasında bulunan etkileşim ve iletişim durumunun daha sağlıklı, düzen içerisinde, kalıcı ve verimli bir şekilde olması beklenmektedir. Bu beklentinin sonucunda öğrencinin merkezde olduğu bir anlayış ve yaklaşım, öğrenciyi merkeze alan düzenlemeler ve uygulamaları gerekmektedir. Söz konusu düzenleme ve uygulama sürecinde öğrenci etkinliği ve öğretmen rehberliği bir arada sağlanmalıdır (Uçan, 2005: 30).

Müzik eğitiminin gerçekleşmesinde kullanılan müzik öğretim sürecinde belli bir program plan ve sistematik bir şekilde gerçekleşmesi amacıyla öğrenim görülen sınıflar için müzik dersi öğretim programları oluşturulmuştur. Bu programlar ülkemizde örgün öğretimin yapılmakta olduğu ilkökul, ortaokul ve lise kurumlarına göre farklı şekillerde düzenlenmiştir. Müzik öğretim programları genel müzik eğitimi sürecinde uygulanmakta ve milli eğitimin temel ilkeleri doğrultusunda sistematik bir biçimde eğitim süreci içinde birbirlerinin tamamlayıcısı olacak şekilde özel ihtisas komisyonlarınca hazırlanmaktadır (Güler, 2013: 5). Günümüzde okullarda müzik dersi öğretim programı öğrenciyi merkeze alan, öğrencinin öğrenmesi hedeflenen yeni bilgi ve beceriyi, daha önceden öğrenmiş olduğu bilgi ve beceri ile birleştirip, yorumlaması ve yaşamına da katması ilkesine dayanan yapılandırmacı anlayışa göre programlanmıştır. (MEB, 2007: 5). Söz konusu anlayış bağlamında müzik eğitiminin etkili olabilmesi ve bireylerin müzik derslerine ilgilerinin artarak, müziği severek, insanları, toplumu, hayatı seven eşi benzeri bulunmayan bir ruh kudreti ve zenginliği kazanmaları, dolayısıyla müziğe ve müzik etkinliklerine yöneltilmeleri (Say, 2011: 20) bu derslere yönelik tutumları ile ilişkilidir. Bu bağlamda incelenmesi ve üzerinde durulması gereken önemli kavram ise tutumdur.

Tutum, kendisine ya da çevresinde bulunan herhangi bir nesneye, toplumsal konulara veya olaylara yönelik deneyimler, bilgiler, duygu durumları ve güdülerine (motivasyon) dayanarak örgütlemiş olduğu bilişsel, duygusal ve davranışsal biçimde bir tepki ön eğiliminden oluşmaktadır (İnceoğlu, 2010: 13). Tutum bireyin duygusal gelişimi sonucunda gerçekleşen üründür. Bu sebeple bireyin herhangi bir durum ile kazandığı keyif ya da keyifsizlik yönündeki duyguları o durumla ilgili tutumlarının şekillenmesinde etkilidir. Herhangi bir durum ile karşılaşan birey o duruma yaklaşma ya da uzaklaşma eğilimindedir. Burada kullanılan durum kavramı ile öğrenilmesi hedeflenen ya da çözülecek olan bir olgu, düşünce, olaylar veya nesneler de olabilir (Başaran, 1985: 45).

Olumlu tutumun olumsuz, olumsuz tutumun ise olumlu tutuma dönüşme potansiyeli

vardır. Bu potansiyel eğitimin hedeflerine göre işlenirse olumlu tutumlar öğrencilerin bilgi ve beceri kazanımlarını olumlu olarak etkileyecektir. Bu nedenle olumlu tutum geliştiren bireylerin başarıya daha kolay ve hızlı ulaştıkları gözlenmiştir (Bayram Koç, 2019: 20). Tutumla ilgili yapılan çalışmaların, öğrenci grubunun derse yönelik tutumlarının, derse olan yaklaşımlarını, performans seviyelerini, bilgiyi öğrenmeye yönelik isteklerini ve ilgilerini belirlemek amacıyla oluşturulmaktadır. Bu durumda tutumlarının şekillendiği ve gelişim döneminde olan ortaokul öğrencilerinin müzik dersine karşı olumlu ya da olumsuz tutumlarının hangi yönde geliştiğinin ölçülmesi öğrencilerin müzik derslerinde hedeflenen kazanımlara ve ders başarısına ulaşmaları açısından önem taşımaktadır.

Belirtilen görüşlerden hareket ile ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının yüksek olması öğrencilerin müzik dersi hedef ve kazanımlarına ulaşmaları, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi ve ders başarılarına ulaşmalarını gerektirmektedir. Söz konusu gerekliliğin ilk adımı ise öğrencilerin müzik dersindeki mevcut tutumlarının tespit edilmesidir. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi “Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları farklı değişkenler açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?” olarak oluşturulmuştur.

Araştırmanın problem cümlesinin çözümünde yardımcı olacağı düşünülen alt problemler;

1. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları öğrenim görmüş oldukları sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları annenin öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları babanın öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları özel müzik dersi alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları kendine ait bir enstrümanı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları okulda müzik dersi için farklı sınıfın olması durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları okulda müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılım durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada ortaokul

5., 6., 7. ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının okul türü, sınıf, cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu, özel müzik dersi alma, kendilerine ait enstrümanı olma, okulda müzik dersi için farklı müzik sınıfı olması ve müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılma değişkenleri açısından farklılık gösterme durumu tespit edilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmada kullanılan model, araştırmanın evreni ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizine yönelik bilgiler bu bölümde sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Araştırma betimsel nitelikte, tarama modelinde bir alan araştırmasıdır. Betimsel araştırma; bir olgunun özelliklerini, durumlarını doğru şekilde resmetmek ya da tasvir etmektir. Betimsel araştırmada verilen durum ile ilgili değişkenleri tanımlamak ve bazen de bu değişkenler arasındaki ilişkileri tasvir etmeyi amaçlamaktadır. Betimsel araştırma yapan araştırmacılar sıklıkla belirlenen bir evrenden rastgele örneklem seçer, örneklemin özelliklerini belirler ve örneklemin özelliklerinden evrenin özelliklerine ilişkin çıkarımda bulunurlar (Johnson ve Christensen, 2014: 366).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Hatay ilinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri; örneklem grubunu ise 2019- 2020 eğitim öğretim yılında Hatay ilinden basit rastgele örnekleme yoluyla belirlenen Kumlu Aktaş Ortaokulu, Altınözü Altınkaya Ortaokulu, Arsuz Yükseliş Koleji, Hassa Ardıçlı İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yatılı Bölge Ortaokulu, Kırıkhan Beyzid-i Bestami İmam Hatip Ortaokulu ve Antakya Şehit Mehmet Şenol Çiftçi İmam Hatip Ortaokulu 5., 6., 7. ve 8. sınıfta öğrenim görmekte olan 725 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1. Örneklem grubu öğrencilerinin demografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımı

Değişken	Grup	f	%
Okul Türü	Genel	193	26,6
	Özel	72	9,9
	Yıbo	102	14,1
	İ.H.O.O.	358	49,4
Okul Adı	Kumlu Aktaş O.O	91	12,6
	Altınözü-Altınkaya O.O	102	14,1
	İskenderun Y. Koleji	72	9,9
	Hassa YİBO	102	14,1
	Antakya Ş.M.Ş.Ç. O.O.	220	30,3
	Kırıkhan Beyazid-i Bestami İ.H.O.O.	138	19,0
Sınıf	5. Sınıf	193	26,6
	6. Sınıf	153	21,1

	7. Sınıf	195	26,9
	8. Sınıf	184	25,4
Cinsiyet	Erkek	311	42,9
	Kız	414	57,1
Anne Öğrenim Durumu	Yok	24	3,3
	İlkokul	311	42,9
	Ortaokul	207	28,6
	Lise	119	16,4
	Lisans	61	8,4
	Yüksek Lisans	3	,4
	Doktora	-	-
Baba Öğrenim Durumu	Yok	6	,8
	İlkokul	195	26,9
	Ortaokul	186	25,7
	Lise	211	29,1
	Lisans	119	16,4
	Yüksek Lisans	8	1,1
	Doktora	-	-
Özel Müzik Dersi Alması	Alıyorum	26	3,6
	Almıyorum	699	96,4
Kendine Ait Enstrümanı Olması	Var	294	40,6
	Yok	431	59,4
Okulda Müzik Sınıfı Olması	Var	178	24,6
	Yok	547	75,4
Müzik Dersi İle İlgili Etkinliklere Katılma Durumu	Evet	344	47,4
	Hayır	381	52,6
Toplam		725	100

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler Özmenteş tarafından (2006) tarafından geliştirilen “Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Bu ölçekte 12’si olumlu, 8’i olumsuz toplam 20 madde bulunmaktadır. Beşli derecelendirmeli likert tipi bir ölçek olan “Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”nde olumsuz maddeler tersinden puanlanmaktadır, Kesinlikle Katılıyorum= 5 puan, Katılıyorum= 4, Kararsızım=3, Katılmıyorum=2 ve Kesinlikle Katılmıyorum= 1 puan şeklinde puanlanmıştır. Ölçeğin puan aralığı 20-100’dür. Bireyin aldığı puanın yüksekliği müzik dersine yönelik tutumunu belirleyecektir. Puan yükseldikçe olumlu tutumun yükseldiği söylenebilir.

Ölçek, tam olarak müzik dersi içeriğine uygun olarak geliştirildiği ve bu sayede öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarını tespit etmeye yönelik doğru verilere ulaşılacağı düşüncesi sebebiyle bu çalışmada kullanılmak üzere tercih edilmiştir. Ölçeğin yanı sıra, araştırmacının hazırlamış olduğu ve öğrencilerin öğrenim gördüğü okul türü, sınıf, cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu, özel müzik dersi alma, kendine ait enstrümanı olma, müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılma durumu hakkındaki verileri toplamak için kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada uygulanan ölçek örneklem grubunda yer alan okulların müzik öğretmenlerine araştırmacı tarafından elden teslim edilmiştir. Ölçeğin uygulanması için verilen süre içerisinde Reyhanlı Yatılı Bölge Ortaokulu ve Defne TED Koleji'ne ulaştırılan ölçeklere yanıt alınamamıştır. Ölçeği uygulayan ortaokullardan geri dönen ölçekler incelenmiştir. Ulaşılan veriler ilk olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS (The Statistical Packet for Social Sciences) paket programına aktarılmış, istatistiksel çözümleri yapılmıştır. Öğrencilerin müzik dersine yönelik genel tutumlarının tespit edilmesinde frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama hesaplamaları yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutum ölçeğinden elde edilen puanların cinsiyet, özel müzik dersi alma, kendilerine ait enstrümanı olma, okulda müzik dersi için farklı müzik sınıfı olması ve müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılma değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla ilişkisiz örneklemeler için t testi; okul türü, sınıf düzeyi ve anne-baba öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ayrıca yapılan analizler, .05 anlamlılık düzeyinde değişkenlerin yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma bulgularına da yer verilerek yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar araştırmanın alt problemleri doğrultusunda aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumları

Tutum İfadeleri	f	$\bar{x}$	ss
1. Müzik dersini severim.	725	4,26	1,04
2. Müzik dersinin hiçbir zaman boş geçmesini istemem.	725	3,93	1,27
3. Müzik öğretmenimin verdiği ödevleri zamanında yaparım.	725	4,22	1,08
4. Müzik dersinde şarkı söylerken kendimi şarkıya hiç veremem.	725	2,41	1,45
5. Müzik dersi eğlenceli bir derstir.	725	4,37	1,06
6. Müzik dersinde öğrendiklerimi severim.	725	4,16	1,16
7. Müzik derslerinde müzik yeteneğimin geliştiğini hissedirim.	725	3,91	1,29
8. Müzik dersinde tüm ilgimi derse veremem.	725	2,40	1,41
9. Müzik derslerine zorunlu olmasam girmek istemem.	725	2,14	1,43
10. Müzik dersinde yapılan tüm etkinliklerden hoşlanırım.	725	4,03	1,24

11. Dördüncü sınıftan sonra okulda müzik dersi verilmesini istemem.	725	2,14	1,46
12. Müzik dersinin olduğu gün sevinçli olurum.	725	3,89	1,27
13. Müzik dersleri bende müzikle ilgili bir şeyler yaratmak için istek uyandırır.	725	3,80	1,31
14. Müzik derslerinin kaldırılmasını isterim.	725	1,86	1,33
15. Müzik dersinde ruhsal ve bedensel olarak rahatlarım.	725	3,77	1,37
16. Müzik derslerine yalnızca sınıf geçmek için çalışırım.	725	2,21	1,48
17. Müzik dersi en sevdiğim dersler arasında yer alır.	725	3,78	1,41
18. Müzik dersine katılmaktan hoşnut değilim.	725	1,95	1,34
19. Müzik öğretmenim dersi zevkli hale getirir.	725	4,20	1,21
20. Müzik dersinde çalıp söylediğimiz şarkılar ilgimi çekmez.	725	2,06	1,42
Genel Ortalama	725	3,95	,87

Tablo 2. incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin Müzik dersini severim ($\bar{x}=4,26$), Müzik öğretmenimin verdiği ödevleri zamanında yaparım ($\bar{x}=4,26$), Müzik dersi eğlenceli bir derstir ($\bar{x}=4,37$), ifadelerine “kesinlikle katılıyorum” görüşünü belirttikleri görülmüştür.

Müzik dersinin hiçbir zaman boş geçmesini istemem ($\bar{x}=3,93$), Müzik dersinde öğrendiklerimi severim ($\bar{x}=4,16$), Müzik derslerinde müzik yeteneğimin geliştiğini hissederim ($\bar{x}=3,91$), Müzik dersinde yapılan tüm etkinliklerden hoşlanırım ($\bar{x}=4,03$), Müzik dersinin olduğu gün sevinçli olurum ($\bar{x}=3,89$), Müzik dersleri bende müzikle ilgili bir şeyler yaratmak için istek uyandırır ($\bar{x}=3,80$), Müzik dersinde ruhsal ve bedensel olarak rahatlarım ($\bar{x}=3,77$), Müzik dersi en sevdiğim dersler arasında yer alır ($\bar{x}=3,78$), Müzik öğretmenim dersi zevkli hale getirir ($\bar{x}=4,20$) ifadelerine katılıyorum görüşünü belirttikleri görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ifadelere “kararsızım” görüşünü belirtmedikleri görülmüştür.

Müzik dersinde şarkı söylerken kendimi şarkıya hiç veremem ($\bar{x}=2,41$), Müzik dersinde tüm ilgimi derse veremem ($\bar{x}=2,40$), Müzik derslerine zorunlu olmasam girmek istemem ($\bar{x}=2,14$), Dördüncü sınıftan sonra okulda müzik dersi verilmesini istemem ($\bar{x}=2,14$), Müzik derslerinin kaldırılmasını isterim ($\bar{x}=1,86$), Müzik derslerine yalnızca sınıf geçmek için çalışırım ($\bar{x}=2,21$), Müzik dersine katılmaktan hoşnut değilim ($\bar{x}=1,95$), Müzik dersinde çalıp söylediğimiz şarkılar ilgimi çekmez ($\bar{x}=2,06$) ifadelerine katılmıyorum görüşünü belirttikleri görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ifadelere “kesinlikle katılmıyorum” görüşünü belirtmedikleri görülmüştür.

Tablo 2.’de belirtilen görüşler doğrultusunda ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik genel tutumlarının katılıyorum ($\bar{x}=3,95$) olduğu söylenebilir. Bu bulgular ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 3. Okul Türlerine Göre Yapılan Tek Yönlü Varyans Çözümlemesi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlam	Gruplar Arası Anlamlı Fark
Gruplar Arası	52,811	3	17,604	25,542	,00	*	1-2, 1-3, 1-4, 3-2, 4-2
Gruplar İçi	496,917	721	,689				
Toplam	549,727	724					

(*) işareti farkın anlamlı olduğunu göstermektedir; $p < 0,05$

Gruplar: (1)Genel O.O., (2)Özel O.O., (3)Y.İ.B.O.O., (4)İmam Hatip O.O.

Tablo 3. incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin tutumlarının öğrenim görülen okul türlerine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Gruplar arası farkın kaynağına bakıldığında Genel Ortaokul ($\bar{x}=4,33$) ile Özel Ortaokul ($\bar{x}= 3,40$) arasında Genel Ortaokul lehine, Genel Ortaokul ($\bar{x}=4,33$) ile Y.İ.B.O.O. ($\bar{x}= 3,98$) arasında Genel Ortaokul lehine, Genel Ortaokul ($\bar{x}=4,33$) ile İmam Hatip O.O. ($\bar{x}= 3,85$) arasında Genel Ortaokul lehine, Y.İ.B.O.O. ($\bar{x}= 3,98$) ile Özel Ortaokul ($\bar{x}= 3,40$) arasında Y.İ.B.O.O. lehine, İmam Hatip O.O. ($\bar{x}= 3,85$) ile Özel Ortaokul ($\bar{x}= 3,40$) arasında İmam Hatip O.O. lehine olduğu gözlenmiştir. Özel Ortaokul'da eğitim alan öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları ($\bar{x}= 3,40$) daha düşük bulunmuştur. Bu bulgular doğrultusunda öğrenim görülen ortaokulun müzik dersine yönelik tutumları farklılaştırdığı, bunun da öğrenim görülen okulun bulunduğu ilçenin konumunun, öğrencilerin sosyokültürel durumunun, öğrencilerin gelir düzeylerinin ve okullardaki eğitim farklılığı gibi özelliklerin kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Tablo 4. Öğrenim Görülen Sınıflara Göre Yapılan Tek Yönlü Varyans Çözümlemesi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlam	Gruplar Arası Anlamlı Fark
Gruplar Arası	22,615	3	7,538	10,311	,00	*	1-4, 2-4, 3-4
Gruplar İçi	527,113	721	,731				
Toplam	549,727	724					

(*) işareti farkın anlamlı olduğunu göstermektedir; $p < 0,05$

Gruplar: (1)5. Sınıf, (2)6. Sınıf, (3)7. Sınıf, (4)8. Sınıf

Tablo 4. incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin tutumlarının öğrenim görülen sınıflara göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Gruplar arası farkın kaynağına bakıldığında 5. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=4,11$) ile 8. sınıf öğrencileri ($\bar{x}= 3,66$) arasında 5. sınıf öğrencileri lehine, 6. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=3,98$) ile 8. sınıf öğrencileri ($\bar{x}= 3,66$) arasında 6. sınıf öğrencileri lehine, 7. sınıf öğrencileri ($\bar{x}=4,05$) ile 8. sınıf öğrencileri ($\bar{x}= 3,66$) arasında 7. sınıf öğrencileri lehine olduğu gözlenmiştir. 8. sınıf ($\bar{x}= 3,66$) öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları daha düşük bulunmuştur. Bulgular doğrultusunda öğrenim görülen sınıf ile öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları arasında farklılık görüldüğü söylenebilir. Bu durumun öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça ders yüklerinin artmasından, 8. sınıf öğrencilerinin liseye geçiş sınavına

hazırlık döneminde olmaları, ergenlik dönemindeki öğrencilerin fiziksel ve duygusal durumlarında meydana gelen değişimlerden ve bu değişimlerin öğrencide yarattığı olgunlaşma belirtisinden dolayı müzik dersinde yapılan etkinlikleri yaş düzeyine göre kendilerine uygun görmemelerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Yapılan t-Testi Analizi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	T	p	Anlam
Erkek	311	3,7395	,90144	-5.960	,000	*
Kız	414	4,1203	,81166			

(*) işareti farkın anlamlı olduğunu göstermektedir; $p < 0,05$

Tablo 5. incelendiğinde, ortaokul öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. T testi sonucuna göre kız ($\bar{x}=4,12$) öğrencilerin tutumlarının erkek ($\bar{x}=3,73$) öğrencilerin tutumlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin cinsiyetlerinin müzik dersine yönelik tutumlarında rol aldığı, kız öğrencilerin müzik dersine daha ilgili oldukları söylenebilir. Bu durumun kız öğrencilerin kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre somut işlemler dönemine daha erken giriyor olmaları, müzik derslerinde verilen komutlara uyum sağlayıp onları rahat uygulama potansiyeline sahip olmaları ve kız öğrencilerin somut işlemlere olan yatkınlığından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Tablo 6. Anne Öğrenim Durumuna Göre Yapılan Tek Yönlü Varyans Çözümlemesi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlam	Gruplar Arası Anlamlı Fark
Gruplar Arası	24,291	5	4,858	6,648	,00	*	1-5, 2-4, 2-5, 3-5
Gruplar İçi	525,436	719	,731				
Toplam	549,727	724					

(*) işareti farkın anlamlı olduğunu göstermektedir; $p < 0,05$

Gruplar: (1)okuma yazması olmayan, (2)ilkokul mezunu, (3)ortaokul mezunu, (4)lise mezunu, (5)lisans mezunu, (6)yüksek lisans mezunu

Tablo 6. incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin tutumlarının anne öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Gruplar arası farkın kaynağına bakıldığında okuma yazması olmayan anneler ($\bar{x}=4,29$) ile lisans mezunu olan anneler ($\bar{x}= 3,51$) arasında okuma yazması olmayan annelerin lehine, ilkökul mezunu anneler ($\bar{x}=4,09$) ile lise mezunu anneler ($\bar{x}= 3,78$) arasında ilkökul mezunu annelerin lehine, ilkökul mezunu anneler ($\bar{x}=4,09$) ile lisans mezunu anneler ($\bar{x}= 3,51$) arasında ilkökul mezunu annelerin lehine, ortaokul mezunu anneler ($\bar{x}=3,93$) ile lisans mezunu anneler ($\bar{x}= 3,51$) arasında ortaokul mezunu annelerin lehine olduğu gözlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumunun annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulgular

doğrultusunda anneleri lisans mezunu ($\bar{x}=3,51$) olan öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının nispeten daha düşük olduğu görülmektedir. Bulunan anlamlı farktan hareketle, annenin öğrenim durumunun öğrencinin müzik dersine ilişkin tutumunu değiştirebildiği söylenebilir. Bu durumun anne öğrenim durumu artıkça çocuğun müzik ile tanışması durumunun genellikle daha erken yaşta olması ve çocuk ortaokul seviyesine gelinceye kadar müziksel anlamda belli bir doyum noktasına ulaşması nedeninden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 7. Baba Öğrenim Durumuna Göre Yapılan Tek Yönlü Varyans Çözümlemesi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlam	Gruplar Arası Anlamlı Fark
Gruplar Arası	28,983	5	5,797	8,003	,00	*	2-5, 2-6, 3-5, 4-5
Gruplar İçi	520,745	719	,724				
Toplam	549,727	724					

(*) işareti farkın anlamlı olduğunu göstermektedir; $p<0,05$

Gruplar: (1)okuma yazması olmayan, (2)ilkokul mezunu, (3)ortaokul mezunu, (4)lise mezunu, (5)lisans mezunu, (6)yüksek lisans mezunu

Tablo 7. incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin tutumlarının baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Gruplar arası farkın kaynağına bakıldığında ilkokul mezunu babalar ($\bar{x}=4,14$) ile lisans mezunu olan babalar ($\bar{x}= 3,58$) arasında ilkokul mezunu babaların lehine, ilkokul mezunu babalar ($\bar{x}=4,14$) ile yüksek lisans mezunu babalar ($\bar{x}= 3,23$) arasında ilkokul mezunu babaların lehine, ortaokul mezunu babalar ($\bar{x}=4,03$) ile lisans mezunu olan babalar ($\bar{x}= 3,58$) arasında ortaokul mezunu babaların lehine, lise mezunu babalar ($\bar{x}=3,93$) ile lisans mezunu olan babalar ($\bar{x}= 3,58$) arasında lise mezunu babaların lehine olduğu gözlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumunun babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre babaları yüksek lisans mezunu ($\bar{x}= 3,23$) olan öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının nispeten daha düşük olduğu görülmektedir. Bulunan anlamlı farktan hareketle, babanın öğrenim durumunun öğrencinin müzik dersine ilişkin tutumunu değiştirebildiği söylenebilir. Bu durumun anne öğrenim durumunda olduğu gibi baba öğrenim durumu da artıkça çocuğun müzik ile tanışması durumunun genellikle daha erken yaşta olması, çocuk ortaokul seviyesine gelinceye kadar müziksel anlamda temel bilgileri kazanmış olması ve belli bir doyum noktasına ulaşması nedeninden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 8. Özel Müzik Dersi Alıp Almama Durumlarına Göre Yapılan t-Testi Analizi Sonuçları

Özel Müzik Dersi Alıp Almama Durumu	N	$\bar{x}$	Ss	t	p	Anlam
Alıyorum	26	3,9269	,89019	-,179	,943	-
Almıyorum	699	3,9581	,87130			

(*) işareti farkın anlamlı olduğunu göstermektedir; $p<0,05$

Tablo 8. incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları ile özel müzik dersi alma durumları değişkeni arasında anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle okul dışında özel müzik dersi alma durumunun öğrencinin derse yönelik tutumuna herhangi bir etkisinin olmadığı, öğrencilerin okul dışında almış oldukları özel müzik dersini okulda yapılan müzik dersine yansıtamadıkları söylenebilir. Bunun da verilen eğitimlerin farklı amaçlara yönelik olmasından; özel müzik dersinde tek bir çalgıya yönelik eğitim hedeflenirken okulda yapılan müzik dersinde ise genel müzik eğitiminin hedeflendiğinden; özel müzik dersi alan öğrencilerin müzik dersine yönelik ilgi ve alakalarının doyum noktasına ulaşması ile okul müzik derse yönelik tutumlarına herhangi bir etki gücüne sahip olmadığından kaynaklandığı yorumu yapılabilir.

Tablo 9. Kendine Ait Bir Enstrümanı Olup Olmama Durumlarına Göre Yapılan t-Testi Analizi Sonuçları

Kendine Ait Bir Enstrümanı Olup Olmama Durumu	N	$\bar{x}$	Ss	t	p	Anlam
Var	294	4,0406	,80935	2,141	,008	*
Yok	431	3,8999	,90777			

(*) işareti farkın anlamlı olduğunu göstermektedir; $p<0,05$

Tablo 9. incelendiğinde, ortaokul öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları ile kendilerine ait bir enstrümanı olup olmama durumları değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

T testi sonucuna göre kendine ait enstrümanı olan ($\bar{x}=4,04$) öğrencilerin tutumlarının kendine ait enstrümanı olmayan ($\bar{x}=3,89$) öğrencilerin tutumlarından daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda öğrencilerin kendilerine ait bir enstrümanı olup olmama durumları değişkenine göre tutumlarının farklılaştığı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda öğrencilerin kendilerine ait bir enstrümanı olup olmama durumlarının müzik dersine yönelik tutumlarında rol aldığı düşünülmektedir. Bunun yanında öğrencilerin kendilerine ait bir enstrümanı olmasının onların müzik dersi dışında da müzikle ilgilenmelerine ve müzik ile ilgili farklı bilgi ve tecrübeler edinmelerine olanak sağlaması açısından ve bu tecrübeleri müzik dersinde de pekiştirme imkanına sahip olmalarından müzik dersine yönelik tutumlarını arttırdığı da söylenebilir.

Tablo 10. Kendine Ait Bir Enstrümanı Olup Olmama Durumlarına Göre Yapılan t-Testi Analizi Sonuçları

Okulda Müzik Dersi İçin Farklı Sınıf Olup Olmaması Durumu	N	$\bar{x}$	Ss	t	p	Anlam
Var	178	3,7508	,94072	-3,664	,046	*
Yok	547	4,0240	,83761			

(*) işareti farkın anlamlı olduğunu göstermektedir; $p<0,05$

Tablo 10. incelendiğinde ortaokul öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları ile okulda müzik dersi için farklı sınıf olup olmaması durumları değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

T testi sonucuna göre okulda müzik dersi için farklı sınıfı olmayan ($\bar{x}=4,02$) öğrencilerin tutumlarının okulda müzik dersi için farklı sınıfı olan ($\bar{x}=3,75$) öğrencilerin tutumlarından daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda öğrencilerin okulda müzik dersi için farklı sınıf olup olmaması durumları değişkenine göre tutumlarının farklılaştığı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda öğrencilerin okulda müzik dersi için farklı sınıf olup olmaması durumları müzik dersine yönelik tutumlarında rol aldığı söylenebilir. Bu sonucun ortaya çıkmasını sağlayan ve araştırmamızın sınırlılıklarıyla doğrudan ilgili olan faktörün okul türü değişkeni olduğu, araştırmanın yapıldığı altı okul türü içerisinde sadece iki okulda müzik sınıfının bulunduğu ve olumlu tutuma sahip öğrencilerin genel ortaokullarda çoğunlukta olduğu ve müzik sınıfı olmayan öğrencilerin olumlu tutuma sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla araştırmanın örneklem grubu sınırlılıkları içerisinde ulaşılan bu bulgu müzik sınıfı değişkeninin okul türü değişkeni ile ilişki içerisinde olabileceğini düşündürmektedir. Bunun yanında müzik dersine yönelik oluşturulan bir sınıfta ders işlenmesinin öğrencileri derse motive etme, bulundukları ortamdan hoşlandıkları için derse daha fazla ilgi duyma hususlarında etkili olmadığı fakat ders öğretmeninin mesleki yeterliliği ve derse motive etme durumunun daha yararlı olduğu söylenebilir.

Tablo 11. Okulda Müzik Dersi ile İlgili Etkinliklere Katılım Durumlarına Göre Yapılan t-Testi Analizi Sonuçları

Okulda Müzik Dersi ile İlgili Etkinliklere Katılım Durumu	N	$\bar{x}$	Ss	t	p	Anlam
Var	344	4,2275	,68133	8,307	,000	*
Yok	381	3,7127	,94952			

(*) işareti farkın anlamlı olduğunu göstermektedir; $p<0,05$

Tablo 11. incelendiğinde ortaokul öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları ile okulda müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılım durumları değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

T testi sonucuna göre okulda müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılım sağlayan ($\bar{x}=4,22$) öğrencilerin tutumlarının okulda müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılım sağlamayan ($\bar{x}=3,71$) öğrencilerin tutumlarından daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda öğrencilerin okulda müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılım durumları değişkenine göre

tutumlarının farklılaştığı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda öğrencilerin okulda müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılım durumları müzik dersine yönelik tutumlarında rol aldığı söylenebilir. Bu doğrultuda müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılmanın öğrencileri ders dışında da müzik ile etkileşime sokarak onları derse karşı güdülediği, arkadaşları ve öğretmeni ile farklı öğrenme ortamlarında bulunmanın onları derse karşı heveslendirdiği, ders ile ilgili etkinliklerle kendini ifade etme kabiliyetinin geliştiği bu durumların da derse yönelik tutumlarını arttırdığı yorumu yapılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgulara dayanılarak varılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmada;

1. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının “Katılıyorum” ($\bar{x}=3,95$) olduğu ve bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu,
2. Öğrenim görülen okul türlerine göre farklılık gösterdiği, bu farklılığın genel ortaokullarda ($\bar{x}=4,33$) öğrenim görmekte olan öğrencilerin lehine olduğu,
3. Öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı farklılık gösterdiği, bu farklılığın genel ortaokul 5. sınıf ($\bar{x}=4,11$) öğrencilerinin lehine olduğu sınıf arttıkça müzik dersine yönelik tutumların düşüş eğiliminde olduğu,
4. Cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın kız ($\bar{x}=4,12$) öğrencilerin lehine olduğu,
5. Annenin öğrenim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın anneleri lisans mezunu ($\bar{x}= 3,51$) olan öğrencilerin aleyhine olduğu,
6. Babanın öğrenim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve söz konusu farklılığın babaları yüksek lisans mezunu ($\bar{x}= 3,23$) olan öğrencilerin aleyhine olduğu,
7. Özel müzik dersi alma değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığı,
8. Kendilerine ait enstrümanı olup olmama durumları değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın kendine ait enstrümanı olan ($\bar{x}=4,04$) öğrencilerin lehine olduğu,
9. Okulda müzik dersi için farklı müzik sınıfı olması değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın okulda müzik dersi için farklı sınıfı olmayan ($\bar{x}=4,02$) öğrencilerin lehine olduğu,
10. Müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılma değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın okulda müzik dersi ile ilgili etkinliklere katılım sağlayan öğrenciler ($\bar{x}=4,22$) lehine olduğu, sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından hareketle oluşturulan öneriler aşağıda verilmiştir.

1. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının düşük olduğu durumları ve nedenlerini tespit etmeye yönelik araştırmalar yapılmalı ve öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarını yükseltmek için gerekli çalışmalar planlanmalıdır.
2. Ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını yükseltmek için, öğretmenler; öğrencilerin yeterlilik duygularına, derste kullanılan materyallere, onların ilgisini çekecek konu ve ödevlere, her öğrencinin kendi ilgisine ve beğenisine, okul etkinliklerine ve sınavlar sonucunda gösterilen gelişme ve çabalara dikkat ederek süreci yönlendirmelidir.
3. Özel okullarda öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının yükseltmek amacıyla öğrencilere ders içi ve okul dışında da öğrenciyi derse karşı motive edecek ilgilerini arttıracak etkinlikler hazırlanmalıdır.
4. Öğrencilerin müzik dersine yönelik tutum düzeyinin sınıf değişkeni açısından farklılık oluşturma durumlarının nedenleri araştırılmalı ve her sınıf düzeyinde öğrencilerin müzik dersine olan tutumlarının arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
5. Müzik derslerinde öğrencilerin aktif olacağı, müziksel etkinlikler yapılmasına imkan veren ve gelişen teknolojiye uygun sınıf ortamları oluşturulmalı, özel müzik sınıflarında ise öğrencileri derse ve ders içi etkinliklere motive edici etkinlikler planlanmalıdır.
6. Bu araştırma üst eğitim kademeleri olan ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde veya bir alt eğitim kademesi olan ilkokul düzeyinde de yapılarak farklı düzeylerde öğrenim gören öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları belirlenmeli ve öğrencilerin söz konusu ders aracılığıyla bireysel gelişimleri sağlanmalıdır.
7. Öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumunun incelenmesi ile beraber başarı, kaygı, motivasyon, özyeterlik, özgüven gibi değişkenleri de göz önüne alan çalışmalar yapılmalı, böylelikle dengeli, doyumlu ve sağlıklı bireylerin yetişmesine olanak sağlanmalıdır.
8. Eğitim düzeyi ne olursa olsun tüm ebeveynlerin müzik dersine yönelik tutumlarını arttırıcı çalışmalar yapılmalı bunun yanında ebeveynlerin de müzik dersine yönelik tutumları incelenmelidir.
9. Araştırma daha geniş bir örneklem ile yapılarak ülke genelinde müzik dersine yönelik tutumlar belirlenmeli ve konuya yönelik kesin yargılara ulaşılmalıdır.
10. Farklı araştırma yöntemlerini kapsayan (deneysel, nitel) araştırmalar yapılarak ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumları ve öğrencilerin tutumlarını etkileyen nedenler belirlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Başaran, E. (1985). Eğitim psikolojisi. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Bayram Koç, C. (2019). *Lise 9. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Giresun İli Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dilci, T. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

- Güler, T. (2013). *Müzik Dersi 4. Ve 5. Sınıf Öğretmen Klavuz Kitabındaki Şarkıların Öğretim Programı Kazanımlarını Gerçekleştirmedeki İşlevselliğinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- Johnson, B., Christensen, L. (2014). Eğitim Araştırmaları Nicel, Nitel ve Karma Yaklaşımlar. (Çev. Selçuk Beşir Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). *İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özmenteş, G. (2006). Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 5(1), 23- 29. Erişim adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/2000/1836>
- Say, A. (2011). *Müzik Öğretimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2012). *Müzik Sözlüğü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum. Ankara: Evrensel Yayınevi.
- Ünal, B. (2019). *Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Piyano Dersine Yönelik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.